

INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND EDUCATION (IJHE),
VOLUME 5, ISSUE 11, P. 652 – 667.

ULUSLARARASI BEŞERİ BİLİMLER VE EĞİTİM DERGİSİ (IJHE), CİLT 5,
SAYI 11, S. 652 – 667.

Millî Kimlik İnşası Bağlamında Ömer Seyfettin'in Turan Hikâyeleri¹

Özge ÖZHAN²

Özet

19. yüzyılın başlarından itibaren siyasî olarak başlayan Osmanlıcılık akımı, devletin desteği ile edebî ve akademik alanda kendini göstermiştir. Fakat Osmanlıcılığın sona ermesi devamında Türkçülük fikir akımının dönem aydınlarının ilgi odağı hâline gelmesini sağlamıştır. 19. yüzyılda ulus-devlet anlayışına uygun olarak ortaya çıkan Türkçülük, Osmanlıcılıktan beslenerek kimlik inşasının akademik boyutu ile başlamış, edebî eserlerle topluma duyurulmuş ve en son olarak da siyasî alanda kendini kabul ettirmiştir. Millî edebiyatın öncü isimlerinden olan Ömer Seyfettin, Türkçü-Turancı fikir doğrultusunda milliyetçi hareketi yorumlamıştır. Hemen bütün eserlerinde millî kimlik inşası ve milliyetçilik fikirlerini ön plana çıkaran yazar, dönemin aydınları ile paralel olarak Türk kimliğini keşfetmiş ve Türklük hissini duyurulmasına yönelmiştir. Hikâyelerini meydana getirirken mitler aracılığıyla eski Türk kahramanlarını ön planda işlemiştir. Yazarlığı bir misyon olarak gören Ömer Seyfettin, aydın sorumluluğundan dolayı Türkçülük ve İslamcılık temelli bir toplumsal yapı oluşturulmasına kanaat getirmiştir. Hikâyelerinde toplumun bağlayıcı unsuru olan din ve dili daha çok Türkçülük fikri üzerinden işlemiştir. Bu çalışmada Ömer Seyfettin'in Turan hikâyelerinden yola çıkılarak yazarın millet algısı, millî kimlik inşasında tarih kurgulaması, yarattığı destansı kahramanlar belirlenecek, bununla birlikte milliyetçi mitoloji dikkate alınarak inceleme yapılacaktır. Ayrıca yazarın Türklük ve onun bir anlamda üst kimliği olarak algıladığı Turan ideali tarihsel derinlik açısından değerlendirilecektir. Ömer Seyfettin'in Turan hikâyelerinde ileri sürülen fikirler ve esasların millet inşa edilmesinde ne ölçüde etkili olduğu sorusuna cevap aranacaktır. Ömer Seyfettin'in Turan hikâyelerinin millî kimlik inşa etmedeki rolü ve etkisi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ömer Seyfettin, Turan ülküsü, Türkçülük, millî kimlik.

Turan Stories Of Ömer Seyfettin In The Context Of National Identity Construction

Abstract

The Ottomanism movement, which started politically since the beginning of the 19th century, showed itself in the literary and academic fields with the support of the state. However, after the end of Ottomanism, Turkishism became the center of attention of the intellectuals of the period. The Turkism, which emerged in accordance with the nation-state conception in the 19th century, started with the academic dimension of identity construction by feeding from the Ottoman, and was announced to society with literary works and finally adopted itself in the political field. Ömer Seyfettin, one of the leading figures of national literature, has interpreted the nationalist movement in line with the Turkish-Turcanist idea. The author, who emphasized the ideas of national identity and nationalism in almost all of his works, discovered the Turkish identity in parallel with the intellectuals of the period and directed to the announcement of the sense of Turkishness. The myth of origin and ancestry, freedom and immigration, the old Turkish heroes and the elected people are in the foreground while they make up their stories. Ömer Seyfettin, who regards writing as a mission, believes that a social structure based on Turkism and Islam will be created because of his intellectual responsibility. In their stories, religion and language, which are the binding elements of society, are mostly based on the idea of Turkism. In this study, based on the stories of Ömer Seyfettin Turan, the author's perception of the nation, the history of the construction of national identity, the epic heroes he created will be determined, however, the analysis will be made taking into consideration the nationalist mythology. In addition, Turan ideali, which the author perceives as Turkishness and as his upper identity in a sense, will be evaluated in terms of historical depth. Ömer Seyfettin Turan stories of ideas and principles, how effective in the construction of the nation will be asked to answer the question. The role and impact of Ömer Seyfettin's Turan stories in building national identity will be studied.

Key Words: Ömer Seyfettin, Turan ideal, Turkism, national identity.

¹ Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi II. Dil ve Kültür Çalışmaları Öğrenci Sempozyumu'nda sunulmuş bildiridir.

² Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı, irmakozhan8891@gmail.com.

Giriş

Geçmişte şahsiyetlerini siyasî veya buna benzer başka hiçbir engel tanımadan -insanların kardeş kabul edildiği- ümmet prensibi içinde bütünleştiren, daha geniş bir İslâmî kişilikte eritecek kadar ileri götüren Müslüman Türklerin laik, millî bir devlet fikrini ilk defa ortaya atmaları Türk tarihinin özelliklerinden biridir. (Kushner 2009: 15). Türkler, İslamiyet'i kabul ettikten sonra ırk ve dil birliği içinde oldukları dönemleri neredeyse unutmuş ve Osmanlılar adıyla İslâm dünyasına olan bağlılıklarını ispat etmişlerdir. Avrupalılar arasında Türk olarak tanınan ve Türkiye coğrafyasında yaşayan kavim, millî kimliğinden uzaklaşmıştır. Aslında Türk millî şuurunun varlığına ait işaretler, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunda Osmanlı tarihlerinde yer alan efsaneler, destanlar daha sonra Anadolu şairleri tarafından aktarılan hikâyelerle kendini göstermiştir. Fakat imparatorluğun çok uluslu yapısının getirdiği hoşgörü ve birlik anlayışı, devletin devamlılığı istemiyle ulusların asıl kimliklerinin ikinci planda tutulmasını gerektirmiştir.

Avrupa'da ortaya çıkan ve 19. Yüzyılda dünyaya yayılan Milliyetçilik, Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu sosyal, siyasî ve ekonomik şartlar dolayısıyla Türk aydınları tarafından ilgi görmüştür. Bu fikir etrafında Osmanlı'nın aydın yazarları, dinî kimliğiyle görünen Osmanlı İmparatorluğu'na yeni bir biçim vererek etnik ve dinî gruplar arasındaki bağların sağlamlaştırılmasını amaçlamıştır. Burada kastedilen millet, belirlenmiş bir bölgede yaşayan millet kavramına dayanmaktadır. Tanzimat dönemi aydınları, Osmanlılık politikasını, Osmanlı vatanı üzerinde ve Osmanlı millî kimliği etrafında inşa etmeyi amaçlamışlardır. Fakat Osmanlı İmparatorluğu'nun kozmopolit yapısı, devletten çok insana önem veren milliyet kavramına karşı çaresiz kalmıştır.

Milliyetçilik, milletin varlığını devam ettirmek için geçmiş zaferlerin hatıralarına dönmeyi ister. Bunun için de milleti oluşturan fertlere, kültür yönünden yaratıcı olabilmeleri için kendi geçmişleri ve değerleri anlatılır. Kültür yönünden yaratıcı olmaları için milletlere kendi değer yargıları anlatılır. Bu doğrultuda ortaya bazı teoriler ortaya atılır. Bunlardan ilki Joseph Arthur de Gobineau'dur. Eserinde insan karakterinin temeli olarak ırk yahut kan fikrinin olduğunu ileri sürer. Yazar, "Atalar her ırkta değişiyorsa kültür seviyesi de değişir" fikrini öne sürerek Cermen kavimlerinin üstün ırk olduğun iddia eder. Irk ve dil kavramlarına önem vererek geçmişe değer veren, hayatı bu değerler üzerine kuran ve ruh ile manevi değerleri bir olan insan topluluğuna millet adını veren Ernest Renan'ın fikirleri Türk aydınlar tarafından da ilgi çeker. Milliyetçilik, ister etnik ister dil-kültüre dayalı olsun 19. Yüzyılın ikinci yarısında 'pan' hareketlerinin doğmasını sağlamıştır. Pantürkizm de bu görüşlerden biridir. Bu fikrin doğmasına sebep olan görüş, Avrupa'da Türklerin barbar ve yamyam olarak tanıtılmasıdır. Bu duruma başlangıçta tepki verilmese de dönem aydınlarının, dil konusunda bilinçli bir hareket yürütmeye ve savunmalar geliştirmeye başladılar.

Özhan, Ö.

Osmanlı aydınlarının Orta Asya geçmişlerini aradıkları döneme paralel olarak Osmanlı'nın, adı geçen bölge ile bürokratik ilişkileri gelişmeye başlar. Hatta Türkistan'daki Türk hanlıkları İstanbul'a gelerek uğradıkları haksızlıkları anlatırlarsa da İmparatorluğun zayıflaması sebebiyle bu duruma cevap verilememiştir. Fakat "Orta Asya'daki olaylar, zamanın basınında özellikle tirajı yüksek olan *Basiret* gazetesindeki yayınlarla kamuoyu" (Kushner 2009: 32) oluşturur. II. Abdülhamid devrinde Vambery'nin Türkçe ve Moğolca arasında bağ kurmasıyla bir fitil ateşlenmiş olur. İlerleyen zamanlarda Jön Türkler ile ilişkisi olan Cahun tarafından hazırlanan *Asya Tarihine Giriş*'te Avrupa'ya medeniyet getiren Turan ırkından bahsedilir. Bu çalışmalar oryantalistlerin, Osmanlı Türklerinin tarihini Orta Asya, Volga, Kafkasya ve İran'da aramalarına yol açar. Buradan hareketle Türklerin, Rus baskısı ve ticaret için Osmanlı topraklarına göç etmelerine dikkat çekilir. Özellikle Rus tahakkümünden çıkararak bağımsız olmak istemeleri, Kırımlı bir Türk olan İsmail Gaspıralı gibi aydınların bu isteği dışa vurmalarına yol açar. Gaspıralı, Türklerin dil ve manevi bağlarının artırılarak birleşmesi fikrini öne sürer ve 1873'te kurduğu *Tercüman* gazetesi ile bu fikri de destekler mahiyette "Dilde, fikirde, işte birlik" parolasını ortaya atar. Osmanlı İmparatorluğunda da okunan gazete Osmanlıcadan etkilendiği için de rağbet görüp desteklenir.

Mirza Fethali Ahundov'un Türkçe piyesleri, Türk alfabesinin ıslahı hakkındaki görüşleri; Rusya'da ilk Türk gazetesi olan *Ekinci*'nin 1875'te Bakü'de yayımlanması; İttihat ve Terakkî Cemiyeti'nin kuruluşunda rol oynayan Hüseyinzâde Ali Bey'in şiirleri; Ağaoğlu Ahmed'in Jön Türkler'in şiirlerini *İrşâd*'da yayımlaması ile Türkçü fikirlerin aşılması hızlanmıştır (Kushner 2009: 32-35). Türk kelimesi, Millileşme sürecinde, tercih edilen kültür milliyetçiliği doğrultusunda art zamanlı ve eş zamanlı olarak genişletilir. Milleti açıklarken Mükrimin Halil Yinanç, geriye doğru da bilincin yönetilmesi gerektiğini söyler. Bu doğrultuda iktidarda bulunan hânedan ismi ile ya da Anadolu ile Türkleri sınırlamak doğru olmayacaktır. Bunu fark eden Osmanlı aydınları, önceliği çöküş sürecindeki Osmanlı İmparatorluğu'nu düşünerek dönemin düalist yapısına uygun hareket ederler. Namık Kemal, millî sınırların belirlenmesini ifade ederek vatan kelimesini tanımlar. Tarih kitabı eksikliğinden dolayı Osmanlı tarihleri yazılır. Milliyetin insanın aidiyet ihtiyacına cevap vermesi doğrultusunda Osmanlı aydınları ilgi alanlarını genişleterek dil ve edebiyat alanında da çalışmalar yapmaya başladılar. Ahmet Vefik Paşa Ebu'l Gazi Bahadır Han'ın *Evsal-i Şecere-i Türk*'nü *Tasvir-i Efkâr*'da yayımlar. Ali Suavî, Osmanlıların, Özbekler, Türkmenler gibi Türk asıllı bir halk olduğunu ve dillerinin Osmanlıca olduğunu açıklar. Ali Suavî'nin Türklerin ikinci sınıf bir halk olmadığını kanıtlama çabası oryantalist Asya geçmişine karşı bir tepkidir. Askerî Okullar Nazırı Hüsnü Paşa, 1876'da yazdığı *Tarih-i Âlem*'de Türk askerî düzenine uzunca bir bölüm ayırmış ardından 'Türkçe' adını taşıyan ilk Osmanlı grameri olan *İlm-i Sarf-ı Türkî*'yi kaleme almıştır. Özbek şeyhi Süleyman Efendi'nin *Lugat-ı Çağatay ve Türkî-i Osmanî*, Özbek şeyhi

Mehmed Sâdik'ın Üss-i Lisân-ı Türkî yayımlanır. Veled Çelebi, Bursalı Mehmet Tahir, Necip Asım ve Kilisli Rıfat da bu minvâl üzerine yazılar yazarlar (Aydın 2009: 105-113). Milliyetçilik hareketinin Türklerin kökenini bulma ve onunla gurur duyma çabası siyasî olarak kendine yer bulmaya başlamış ve Türkçü aydınların yayın organı olan *Türk Yurdu* 1908'de yayımlanmasıyla sistematik olarak ilerlemeye devam etmiştir.

Milliyetçi arayışlarının ardında getirdiği Turan ülküsü, özellikle Millî edebiyat dönemi içerisinde değerlendirilen yazarlar açısından dikkat çekmiştir. Geçmiş arayış serüveni ile sınırlarının genişletilmesi ve nüfusun saflığı vurgusu, dilde yapılan yeniliklerle bir vatan kurtarma serüvenine dönüşmüştür. Millî edebiyatın öncü isimlerinden Ömer Seyfettin de gerek hikâyeleri gerekse fikir yazılarıyla 'Türk kimliği' odağında yazan aydınlardandır. Ömer Seyfettin, kimlik söylemini Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu politik şartlar içerisinde ifade etmiştir. Çıkış yolu olarak sunduğu Türkçülüğü, tarih ve coğrafya şuurunu kurgusuyla, "Orta Asya'daki 'idealize' erkeklik veya kadınlık imgesinin vazgeçilmez ögesi 'öz'deki askerlik" (Sünbuloğlu 2013: 86) ile vurgulamaya çalışmıştır. Türk kültürünün temel unsurlarını, yapıtaşı olarak tahayyül edip millî kimliği aşılama ve ülküsünü anlamlandırmak adına, aziz millete mazisini yazdığı hikâyeleri ile hatırlatmaya çalışmıştır.

Bu çalışmada Ömer Seyfettin'in Nazım Hikmet Polat tarafından *Turan Masalları* başlığında derlenen hikâyeleri dikkate alınarak, millî kimlik inşası bağlamında değerlendirilecektir. Adı geçen derlemede bulunan "İhtiyarlıkta mı? Gençlikte mi?", "Forsa", "Primo Türk Çocuğu", "Üç Nasihat", "Binecek Şey", "Beynamaz", "Kurumuş Ağaçlar", "Mermer Tezgâh", "Tütün", "Dama Taşları", "Makul Bir Dönüş", "Acaba Ne İdi?", "Nâdan", "Uzun Ömür", "Herkesin İçtiği Su" ve "Bir Hayır" adlı hikâyeler, kültürel bellek ve millî kimliğin dayandığı temel unsurlar etrafında incelenecektir. Benedict Anderson'un *Hayali Cemaatler*'de açıkladığı 'kültürel bellek' ve Anthony Smith'in *Millî Kimlik*'inde belirlediği tarihî bir toprak, ortak mitler ve tarihî bellek, ortak kamu kültürü, topluluğun bütün fertleri için geçerli ortak yasal hak ve görevler ile topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak ekonomi başlıkları çalışmanın kuramsal oluşturacaktır. Bu bağlamda *Turan Masalları* 'nda tarihî yapı, milliyetçilik anlayışı, Turan ülküsü ve Türkçülük ile açıklanmaya çalışılacaktır.

1 .Kültürel Bellek

Kültürel bellek, bir toplumun deneyimleri ile ortaya birikir. "Burada belleğin vurgulanmaya çalışılan kısmı genel olarak bir metine dayanmayan, yazılı davranış kılavuzlarının yardımıyla değil kültürel bir çerçevede öğrenilmiş davranışlar, taklit etme geleneğine bağlı olarak gelişen mimetik bellek ve ritüel edimin geniş sınırları içinde bedensel devinimle ortaya çıkan durumlardır." (Murtezaoğlu, 2012: 344-345) Ulus-devletlerin 'yeni' ve 'tarihsel' oldukları yaygın olarak kabul edilmekle birlikte, genellikle siyasal ifadesi olma iddiasında oldukları

Özhan, Ö.

ulusun ezeli bir geçmişten kaynaklandığına ve daha da önemlisi, sınırsız bir geleceğe doğru kesintisizce ilerlediğine inanılır (Anderson 2017: 25). Geçmişte şekillenmiş ve ebediyete dek var olacak milletin ayakta kalması için kültürel belleğin canlı tutulması için gerekir. Bir başka deyişle toplumun üyelerini, bireyleri birbirine bağlayan değerlerin doğrudan veya dolaylı olarak gösterilmesi gerekir. Çünkü kültürel bellek, toplumun varlığının devamlılığını sağlar. Bir toplumun hafızasında bulunan ortak imgeler tahayyül edilen milletin oluşumu için önemlidir. Milletin hafızasındaki imgeler, millet olabilmeyin ve kültürel belleğin temelini oluşturur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma dönemine şahit olan Ömer Seyfettin, “Yazarlıkta kendisini geçmişe ve geleceğe götürenin, içinde yaşadığı aktüel durum olduğunu bilir. Ama üç zamandan en çok istikbale değer verir. Türklerin içinde buldukları durumdan kurtulacaklarını önceden sezmiş, bizzat kendisinin de inandığı ümit felsefesini hikâyelerinde okuyucusuna telkin etmiştir. Hikâyelerinin mekânı da tarihî Türk devletinin içinde yaşadığı, sonra yavaş yavaş kaybettiği en geniş mekândır.” (Uğurcan, 2012: 143-144)

Ömer Seyfettin Türk-İslam tarihinden almış olduğu malzemeyi yeni bir dil anlayışıyla işlemiştir. Türk milletine adını, dilini ve tarihini öğretmek onun ülküsü olmuştur. Ömer Seyfettin kültürel bellek algısında en önemli unsur olan dili millî kimliğin en önemli temel taşı olduğunu fark eder ve bunu hikâyelerinde vurgulamayı ihmal etmez. Hikâyelerinde dil ile ilgili bilgisi olmayanlara ironik bir yaklaşım sergiler. “Tütün” hikâyesinde Cabi Efendi, ev işlerine yardımcı olan Şulever Bacı'nın mutluluğunu dili/dilsizliği üzerinden sorgular: “... Kendi ana lisanını unutan, Türkçeyi öğrenemeyen bu Sudanlı ihtiyar, dokuza kadar sayamadığı halde nasıl tiryaki, nasıl keyif sahibi olabiliyordu?” (Ömer Seyfettin 1999c: 63) “Primo Türk Çocuğu”nda Kenan'ın karşılaştığı garson, kendi dilini konuşmak için Türkçe bilmiyor gibi davranır:

“... Bu, kır bıyıklı, kırk yaşında tahmin olunur bir Rumdu.

-Oda var mı?

diye sordu. Garson anlamamış gibi yüzüne baktı. Sözde Türkçe bilmiyordu. Biraz tereddütten sonra:

-Malista...

dedi. Fakat karşısındakini Rumca bilmediğini intikal edince tekrar iğrenç bir Yahudi Fransızcasıyla ilave etti...”(Ömer Seyfettin 1999a: 172)

Ömer Seyfettin 1914'te yazdığı “Yarıncı Tûran Devleti” adlı yazısında milleti şöyle tanımlar: “Millet: bir lisan konuşan, bir din, bir terbiye, bir maarifle birbirine merbut (bağlı) insanların mevcududur.” (Ömer Seyfettin 1993: 69)

Ömer Seyfettin, Türk millî kimliğini oluşturan vatan, dil, din, örf-âdet ve ahlakî değerler birliğini hemen bütün eserlerinde göstermiştir. Dil, din, gelenekler, semboller, mitler ve tarih

şuurunu aşılacak olan bütün meselelere dikkat çekmiştir. Dönem gereği tezli eserler yazan Ömer Seyfettin, millet oluşumuna katkı sağlamak amacıyla hikâyelerini bilinçli olarak kurgulamıştır. Kültürel bellek ile millet olma ve geleceğe kalabilme arasında güçlü bir bağ vardır. Ömer Seyfettin, Türk milletini oluşturan değerleri kültürel bellek içerisinde ve millî ülkü bağlamında işlemiştir.

1. 1.Tarih Şuuru

Tarih, millî kültürle tamamlanabilecek, dahası anlamlandırılabilir bir alan hâline gelir. Millî kimliğin icadı sırasında gereken, “seçme ve yüceltme işlemi, ulusal kimlik yönelimine yeterince yakındır.” (Anderson 2003: 368-370). Ömer Seyfettin, millî tarihi, dönülecek veya sığınılacak geçmiş olarak görür. Geçmiş sevgisi, tarih şuurunu doğurur. Bu şuur, aynı soyla geçmiş ve gelecekte birlikte yaşama arzusuna, ataların mirası olan her unsurun korunması ve yaşatılmasına duyulan istekle somutlaşır.

Aydınlar arasında millî farkındalığın ortaya çıkmasındaki sebep Osmanlı'nın Yunan harbinde aldığı yenilgi, toprak kaybı ve ihanetler buna bağlı olarak halkta bozulma ve duyarsızlaşmanın başlamasıdır. Bu sıradaki bilinçli bir yöneliş olan Türkçülük, Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde Osmanlı'nın millî bilinci yüksek kahramanlarıyla işlenir. Ömer Seyfettin,, devlet aidiyetinden çok, Türk etnik soyunun genetiğinde bulunan bir kahramanlık ve asalet üzerinden kimlik kurgusuna yönelir. Yazar, “Primo Türk Çocuğu”nda uzunca bir süre kimliğini unutan Kenan'ı tanıtır:

“O hiç harbi sevmezdi. ‘Harp hayattır!’ diyen feylesofun kırmızı bir canavardan başka bir mahlûk olamayacağını iddia eder, uzviyattaki ‘mücadele’ fiilinin içtimaiyatta, insanlıkta da lâzım ve mecburi bulunduğunu fenle, tecrübe ile gösteren Darwin'den nefret ederdi. Hakikate dokunmayarak daima hayal içinde yaşayan o tembel, korkak ve hasta mütefekkirlerin müşterek şiiiri, ‘insaniyet’ hulyası onun mezhebi idi. Asıllarını, menşelerini, ikinci sebeplerini bilmediği bir sürü “fazilet” hayalindeki seraptan mabette, dumandan yontulmuş büyük ve vücutsuz putlar gibi yükselir; bu ismi var cismi yok ilâhların karşısında o daima ruhuyla secde ederdi. Dokuz senedir masondu... Müfit ve muhakeme kabul etmez bir saliki olduğu framasonluktan başka dünyada bir hakikat olmayacağına bütün vicdanıyla kanaat ederdi. Ne an'ane, ne mazi, ne vatan, ne kavmiyet tanırdı. Irk ve muhit nazariyesini, ruhu ve fikri hasta bütün zavallılar gibi inkâra kalkardı. Ne olduğunu vuzuhla bilmediği bir gaye “fazilet ve insaniyet” fikri, muayyen ve sabit mânası olmayan bu umumî ve müphem iki kelime bütün mantıklara, bütün makalelere, bütün fenlere, bütün hakikatlere isyan eden yırtıcı ve vahşî bir din gibi, dimağını dumura uğratmış, ruhunu katletmiş, onu müteharrik ve yaşar bir ceset hâlinde bırakmıştı. Evet o, dörtte üç buçuğu Yahudi ve Levanten olan sadık kardeşler ve ‘kamarad’ları arasında mühim bir nüfuz ve itibara mâlik, gayet mutaassıp bir masondu! Yakında ‘granmetr’ olacaktı!...” (Ömer Seyfettin 1999a: 167)

Özhan, Ö.

Türklerin kolektif bilincinde var olan asker kimliğini yitiren Kenan, savaştan nefret eden sakin biri olarak uzunca bir süre yaşamıştır. Sevdiği kadınla kendi millî değerlerine ve kültürüne uygunluğuna bakmadan evlenmiş ve bütün hayatını barışı savunanlara adamıştır. Fakat bir gün Kenan, karısı ve kayınbabasının aslında kendi kimliklerini unutmadıklarını fark etmiştir. Hatta barış söylemlerine karşı bütün Avrupa'nın öyle düşünmediğini anlar ve yine de kafasına işlenmiş olan ırkçılık olarak gördüğü Türk kimliğini, savaşçı bir söylem olarak görür ve kabullenmez.

“Yanımdan geçen devriye polisi “Kimdir bu?” gibi yüzüne bakıyordu. Bütün hayatında ne kadar yanlış ve çürük fikirlerle aldandığını, kavmiyetsizliğin, milliyetsizliğin, “beynelminelcilik ve masonluk” hulyasının biraz düşünebilen bir adamı hüngür hüngür ağlatacak derecede gülünç bir budalalık olduğunu anlıyor, istemeyerek, içinden:

- Ben neyim?...

Diye kendi kendine soruyor, fakat:

-Türk'üm!...

demeye cesaret edemiyor, şimdiye kadar ruhu zaptolunmuş kıymetsiz bir cesetten başka bir şey olmadığını idrak ile hiddetinden ve utanmasından ağlamak istiyordu.” (Ömer Seyfettin 1999a: 170).

Kimlik arayışına giren Kenan, yaşadığı bunalımın sebeplerinin farkına vardığında kendisi gibi düşünenleri de “renksiz” olarak değerlendirir: “Ve bu memlekette kendisi gibi tarihinin büyüklüğünü, mazisinin şerefini, dedelerinin şanını bilmeyen, inkâr eden, milliyetinden utanan ne kadar Avrupalılaştırmış renksiz vardı?” (Ömer Seyfettin 1999: 171)

Halbuki İtalyan Grazia, Kenan'a Türk olmak dışında bir kimlik yükleyerek babasına tanıtmış ve evlenmiştir.

“...Bizans İmparatorluğu'nu zapteden Türkler ancak bir avuçtu... Bugün görülen Rumeli ve Anadolu ahali hep Rumdu. Fakat zorla dinleri tebdil edilmişti. Evet Kenan bir Rum çocuğu idi. Türkiye, Avrupalılar tarafından taksim edildikten sonra hiç şüphesiz Rumeli ve Anadolu'da Türk namı altında yaşayan on yedi milyon Rum eski dinlerine dönecek, Hristiyan olacaktı... Mösyö Vitalis böyle anlatıyor, bütün Türkiye'de sultanın ailesinden başka Türk bir aile olmadığını ve hatta bunu aklı eren malumatlı Türklerin de itiraf ettiklerini ilave ediyor. Grazia şaşırıyor ve seviniyordu... Tarihleriyle, eserleriyle, an'aneleriyle, kahramanlıklarıyla şöhret kazanan, daha Abbasiler zamanında garba üşüşmeye başlayan millileri unutarak, Osman hanedanının zuhurundan birkaç sene evvel Rumeli'ye, Vardar vadisine geçen bahadır Türklerin vücudunu inkâr ederek o da, Türkiye'de hiç Türk bulunmadığını tasdik etti.” (Ömer Seyfettin 1999a: 173, 174).

Kenan'ın kimlik arayışı onu doğduğu eve götürür: “Bütün bu muhitte Türk hayatına, Türk ruhuna ait bir gölge, bir çizgi bile yoktu... Birden Bursa'daki çocukluğunun geçtiği baba evini hatırladı; sofada rahat ve beyaz örtülü divanlar vardı. Odalar gayet temiz ve halı dolu idi. Kubbe tarzında yapılmış nakışlı tavanda asılı yaldızlı kafesinin içinde bir kanarya daima öter, merdiven başındaki ceviz ağacından eski ve guguklu saat, alaturka saat başlarını haykırarak onun gürültüsünü keserdi.” (Ömer Seyfettin 1999a: 177) Kenan geçmişine yönelerek kendini bulmaya çalışmaktadır. Bir başka deyişle Kenan, geçmişine yöneldikçe içinde bulunduğu karanlığın farkına varacaktır.

Ulusunu diğer toplumlardan farklı ve özerk kılan şey, geçmişte yaşadığı sürur, gurur veya acı ve “zulümlerdir” (Bilgin 2007: 219). Ömer Seyfettin de bunları vurgulamaktan geri durmaz.

Kenan, babası ile yaptığı konuşmayla tarih bilinci uyanmaya başlar. Kimliksizlikten/renksizlikten kurtulmak üzeredir:

“ Hatta bir gün babası bu kılınçlardan birini indirmiş, kınından çıkararak onu birtakım siyah lekeler göstermiş ve:

-Bunlar ne? Biliyor musun?

Diye sormuştu. O ne olduğunu anlamayarak:

-Çok kirlenmiş, temizletelim...

Cevabını vermişti. Hâlâ duyuyor gibi oluyordu; o vakit babası gülümsemiş ve büyük eliyle minimini sırtını okşayarak:

-Hayır, oğlum, hayır, demişti, bunlar kir değil... Bunlar düşman kanı... Bu kılınç bize dedelerimizden kaldı. Babam da ben de onunla harbe gittik. Bu kılınç yedi muharebe gördü. Üzerindeki düşman kanı en büyük kıymetidir, temizlenmez...” (Ömer Seyfettin 1999a: 177)

Grazia, kendi evini kendi mazisine göre şekillendirmiştir. Kenan evine girdiğinde kendine ait hiçbir şey göremez. Duvarları esatire ait resimler, eski Roma ve Yunan manzaraları görür. Askıda oğlu Primo'nun mektebe giderken giydiği geniş hasır şapkası, masada Avrupa gazeteleri vardır. Kaçmak istese de kaçamaz çünkü evin diğer odalarında da Türk kültürüne ait olmayan birçok eşya vardır. Kenan, “...kaybettiği kavmiyeti, unuttuğu milliyeti, kıymetini takdir edemediği esasları için acı bir matem...” (Ömer Seyfettin 1999a:178) duyar.

Mekânlar kimlik inşasında önemli konuma sahiptir. Çünkü mekânlar, kişilerin veya karakterlerin aidiyet duygusunu veya dışlanma duygusunu pekiştirirler. Ömer Seyfettin'in aşlamak istediği kimlik, abartılı ev betimlemeleri ile geleneksel bir toplumun farkındalığını artıracak şekilde seçilmiş mekânlar üzerinden işlenmiştir. Yazar, Kenan'a öncelikle Grazia'nın evinde dışlanma duygusunu yaşatır. Bu durum Kenan'a ait hissettiği evi -baba evini- hatırlatır. Seyirlik bir müze gibi anlatılan evler Kenan'ın kendisine iç ve dış sınırlar çizmesini sağlayacaktır.

Ömer Seyfettin, Türk etnik kimliğinden aldığı ilhamla, milletin dikkatini geçmişe vermesi gerektiğini vurgulamaya çalışır. Bilincini yitirmek üzere olan bir toplum için tarih şuurunu vermek, gelenekleri yeniden dirilterek, geçmiş ve bugün arasındaki ayrımı ortadan kaldırır. Bu sebeple Primo'nun adı Enver, Niyazi gibi isimlerden olamaz. Türk ise Primo, adı da Türk bir Türk kahramanın adı olmalıdır:

“-Oh Oğuz, Oğuz... Oğuz koyalım.

Diye ellerini çırpı ve babasının boynuna sarılarak sordu:

-Bu büyük bir adamın adı mıdır?

- En büyük Türk'ün adı.

-Bu bir paşa mı?

Hayır, Türklerin ilk hakanı... İlk Türk hakanı... Her milletin olduğu gibi Türklerin de esatiri vardır. Oğuz Han gökten inmiş ve sülâlesi Türklere hükmetmiş.” (Ömer Seyfettin 1999a: 265)

“Acaba Ne İdi” hikâyesinde yıllarca tımarhanede kalan Cabi Efendi ve o hastaneden çıktığında savaşın etkisiyle yok olan şehri anlatılır. Hikâyenin kahramanı Cabi Efendi tımarhaneden çıktığında gördüğü manzara tarih şuurunun yok oluşunu ifade eder. Umumi Harp başlamış ve onun etkisiyle her şey kötüye gitmiştir:

“... Sanki dört sene içinde korkunç bir ‘kötülük salgını’, bir ‘fazilet kıranı’ tımarhanenin dışarısını yakmış, kavurmuştu. Bildiklerinden aklı, namusu, hayâsı yerinde olanlar, sade suya bulgurla meşhur kimyagerin nasılsa yalnız içinde buğday olmadığını anlayabildiği mahut vesika ekmeğine yatıyorlar; aç, perişan, bitkin, canlı iskeletler gibi meçhul bir âkıbeti bekliyorlardı.” (Ömer Seyfettin 1999c: 151).

İçinde bulunduğu karanlığın farkına varmayan halkı hak etmeyen insanlar yönlendirmektedir:

“...Semerce'nin ahmak oğlunu gözleriyle gördü. Boş bir öküz gözünden daha boş, daha baygın, daha manasız daha behîmî gözleri eskisi gibi bakmasaydı onu tanıyamayacaktı. Evvelki sıskalığından eser kalmamış, tulum gibi şişmiş, yüzünü koyu kırmızı bir renk kaplamış, parıl parıl altınlar, elmaslar parlayan göğsüyle, kollarıyla, parmaklarıyla şık bir canlı kuyumcu reklamına dönmüştü. Müessesede ‘Her şey, her şey, bütün işler onun elinde!’ diyorlardı. Semtin namuslu, çalışkan, zeki, haluk, haysiyetli, âlî mekteplerden diploma almış kıymetli evlatları, ortada yoktu. Hangisini sorsa, ya ‘Allah rahmet eylesin, Çanakkale’de şehit düştü!’ yahu: ‘Zavallı, ailesini geçindiremedi. Sattı. Savdı. Anadolu’ya hicret etti!’ yahut da ‘Verem oldu, yatıyor...’ cevabını alıyordu...” (Ömer Seyfettin 1999c: 150, 151)

Kolektif kimliğin taşıyıcı üyeleri, kendilerini tanımlarken, ecdadın anılarını kullanır. Böylece milletler modern dünyada kendi yerlerini aynı şuurla belirleyebilir. Tarihin, ulus devlet sürecinde millî bir referans olarak alınmaya başlaması ile tarih, millî kültürle tamamlanabilecek, dahası anlamlandırılabilir bir alan hâline gelir. Millî kimliğin icadı sırasında gereken, seçme ve yüceltme işlemi, ulusal kimlik yönelimine paralel bir durumdur. Yazarın Türklüğün karakterini kurgulamak ve erdem duygusunu pekiştirmek için yazdığı hikâyeler de öteki üzerinden kendi kimliğini bulma, ataların geçmişini yeniden hatırlatma ve böylece millî bilincin aşılması doğrudur.

1. 2. Mitler ve Destanlar

Kimlikler, gelenekler ve ritüeller etrafında toplanan mitlere dayanır. Gelenek ve ritüellerinde ortaklık bulunan topluluklar, tek bir inanç kimliğine sahiptirler. Ulus devlet; millî kültürün keşfinden, devletin kuruluşuna varana dek ciddi bir inşa ve icat sürecidir. “Bu süreçte, aynı kökten ve soydan olanlar, ortak tarihî anılar, mitler, simge ve geleneklerle bağlanmış nesilleriyle oluşturdukları sosyolojik birlik olan milleti, belirli bir kimlik aidiyeti içinde tutabilmek için ortak simgelere ihtiyaç duyarlar. Herderci görüş paralelinde her ulusun farklı bir ruhu olduğu, milletlerin görevinin bu farklı ruhu korumak olduğu fikri gelişmiştir. Millî kimliğin icadı da aynı millî ruhun ön plana çıkarılması ile tamamlanabilir. Millet, ulusal bağımsızlık tehlikeye düştüğünde kurgulanan milliyetçiliğin simgeleriyle ayakta kalacaktır. Milliyetçiliğe ve aidiyete dair simgelerin bütünü, birbirini ideolojik olarak da güçlendirecektir. Bu simgelerin halka ulaşmasında ve milletin millî şuurla bir araya gelmesinde temel malzeme olan dil, her zaman kuvvetli kimlik ve aidiyet sembolü olur.” (Jusdanis 2015: 78-88)

Osmanlı İmparatorluğu'nun ümmet yapısının zamanla ulus-devlet doğru çözülmesi ile nüfusu giderek daralmıştır. Bu durum Osmanlı'nın din ve dil coğrafyasını da etkilemiştir. Yenidünya düzeni için tanımlanan millet yapısının değişimi aydınların, milleti yeniden tanımlamasına sebep olmuştur. Ziya Gökalp, bu doğrultuda aynı dine inanların değil aynı dili konuşanların bir millet olabileceğini söylemiştir. Arkaik dönemlerin varlığının araştırılması zamanla dini, bir kültür unsuru olarak görmeyi gerektirmiştir. Bu noktada mitler de inanç olarak değerlendirilmiştir. Ömer Seyfettin de "Güzellikler ve Esatir" makalesinde her milletin eski dini, iptidai bir inanç sistemi olduğunu söyler. Bu din terk edildiğinde, o dine ait ayinlerin hatıraları, bir miras halinde sonraki nesillerin bilinçaltılarında yaşar. Böylece kutsal olmaktan çıkan din, bir masal, anlatı yani kısacası mit hâline dönüşür. Yazar, Yunanlıların, bu mirası edebî olarak ön plana çıkarmalarını örnek göstererek Türklerin önemli bir mitoloji mirasına sahip olduğunu ve destanların edebiyata malzeme edilmesi gerektiğini belirtir. (Ömer Seyfettin 2001: 372-375).

"İhtiyarlıkta mı? Gençlikte mi?" adlı hikâyeye, Hasan isimli bir Türk beyinin, gördüğü rüyadan sonra başına gelen felaketler karşısında gösterdiği sabır ve kararlılık sonucunda tüm dertlerin bitişi üzerine kuruludur. Hikâyenin başlangıcında Türk beyinin otağı bir sembol olarak değerlendirilmelidir:

Nihayetlerinde büyük ve kuş girmez ormanların mor ve sisli gölgeleri biriken geniş bir çayır... Ortasından zümrüt renginde bir su akıyor... Burası bir Türk beyinin otağıdır." (Ömer Seyfettin 1999b: 17)

Daha sonra Türk beyini yüceltmek ve kimliğini vurgulamak için hikâyede hudutsuz bir topraktan bahsedilir. Bu topraklardan gelen nameler ile Türk otağı bir topluluğa mal edilir. "...Mülkün hududu belli değil. Azerbaycan'dan, Türkistan'dan, Bağdat'tan, Şam'dan, Anadolu'dan, Rum'dan kendi adamlarının nameleri gelir..." (Ömer Seyfettin 1999b: 17)

Ömer Seyfettin, hikâyeyi millî şuuru aşlamak adına şu sözlerle bitirir: "Bu suretle bütün Asya'nın tahtları gibi Acem tahtı da büyük Türk soyuna geçmişti. Ve hâlâ, bütün Asya'nın tahtlarında olduğu gibi Acem tahtında da büyük Türk soyunun bir evladı oturur." (Ömer Seyfettin 1999b: 27)

"Nadan" hikâyesinde Osmanlı sarayı betimlenirken kullanılan semboller de dikkat çekicidir:

"İstanbul üç gündür sis içindeydi. Topkapı Sarayı'nı, açık kül rengi kalın bir bulut sarmış, sanki bütün dünyadan ayırmıştı. İhtiyar padişah, artık mermer havuzlu küçük bahçenin lale tarhlarını bile göremiyor, gamsız zamanlarında yaptığı gibi murassa çerçeveli camlara hohlayıp parmağıyla 'çifte vav' yazamıyordu. Yeniçeriler kazan devirmişler, sipahi zorbaları zabitlerini parçalamışlar, payitahtı yağmaya hazırlamışlardı. Serhatteki ordunun hâli de perişandı. Ecelin gadriyle tecrübeli vezirler kalmamış, fedakâr beyler er meydanlarında can vermişlerdi." (Ömer Seyfettin 1999b: 307)

“Makul Bir Dönüş” hikâyesinde başkahraman Cabi Efendi’nin mescidi araması yine sembolik bir değer yok olmasının kültürel belleğin izlerinin silinerek millî kimliğin yok olmasına sebep olacağını göstermek açısından önemlidir:

“... Eskiden birçok defalar altından geçtiği mescidi gözleri aradı. Acaba yanmış mıydı? Yıkılmış mıydı? Etrafından, üstü başı perişan takır takır, takunyalı adamlar geçiyordu. Daha bir kolalı gömlekle rast gelmişti! ‘Ne millî yer, ne millî yer...’ diyor; dükkanlarda sararmış, zayıf kadınların; başıkabak, yarı çıplak, sıska çocukların pineklediklerini gördükçe, kendi kendine, ‘Acaba kocaları, babaları camiye mi gitmiş?’ diye soruyordu.” (Ömer Seyfettin 1999b: 317)

Cabi Efendi yurduna ne olduğunu öğrenmek için Kitapçı Acem’den *Sabah, İkdam, Peyam* gazetelerini ister. İsteddiği gazeteleri bulamayınca orada bulunan gazetelerden alır: “Yürüyerek okuduğu gazete aklını bütün bütün alt üst etti. En son demlerine yetiştiği Şinasi devrinden sonra, modası geçmiş sandığı, secili Nergisî üslubu ne vakit, nasıl canlanmıştı? Japonya, Amerika, Liberya, Çin filan Almanya ile nasıl harp edebilirlerdi. Acaba artık coğrafya mı bozulmuştu? Yoksa mizah mıydı, neydi?” (Ömer Seyfettin 1999b:320) Olanı biteni gazeteden öğrenmek isteyen başkahraman, gazetelerde de anlayamadığı bir üslup görür. Hikâyede önce mimarinin daha sonra dilin bozulduğuna dikkat çekilir. Sembolik değerlerin ortadan kaldırılması milleti yavaş yavaş uçuruma sürüklemektedir.

1. 3. Kahramanlar

Kolektif kimliğin taşıyıcı üyeleri, kendilerini tanımlarken geçmişin anılarını kullanırlar ve modern dönemde kendi yerlerini aynı şuurla belirlerler. Tarih şuurunu meydana getiren geçmiş, toplumu atalarının mirasını aramaya yönlendirir. Böylece ceddin mirası olan her unsurun korunması köken mitleri yoluyla somutlaşır.

Aydınlar arasındaki millî farkındalık, Osmanlı’nın Yunan harbinde aldığı yenilgi ve toprak kaybı ile başlar. Balkan Savaşları artık yıkılmış bir millî gururun ortaya çıkmasına yol açar. Bu sıradaki Türkçü görüş, bilinçli bir arayıştır. Ömer Seyfettin, Türk tarihi ile Osmanlı’nın millî bilinci yüksek kahramanlarını hikâyelerinde işler. Devlet aidiyetinden çok Türk etnik soyunun genetiğinde bulunan bir kahramanlık ve asalet üzerinden kimlik kurgusuna yönelir. “Forsa” hikâyesinde Kara Memiş geçmişinde kahramanlıklarıyla şanlı bir Türk askeridir. Yüceltilmiş kimliği ile Kara Memiş rol model olarak çizilmiş bir Türk kahramanıdır. Denizdeki başarılarıyla, padişaha olan bağlılığıyla örnek bir karakterdir. Onun başarısı padişah tarafından fark edilerek ödüllendirilir ve dinen yüceltilmesiyle de unutulmaz bir kahraman haline gelir:

“... En şanlı, en meşhur Türk gemicilerdendi. Daha yirmi yaşındayken Tarık Boğazı’nı kesmiş, poyraza doğru haftalarca, aylarca, kenar kıyı görmeden gitmiş, rast geldiği ücra adalardan cizyeler almış, irili ufaklı donanmaları tek başına hafif gemisiyle berbat etmişti. O vakitler Türkeli’nde namı dillere destandı. Padişah bile kendisini saraya çağırılmıştı, maceralarını dinlemişti. Çünkü Hızır aleyhisselâmin gittiği diyarları dolaşır...” (Ömer Seyfettin 1999c: 173)

Kahraman Kara Memiş, ömrü boyunca çileler çekmiş ve sabır göstermiştir. Burada vurgulanan Kara Memiş'in düşüncelerinden asla vazgeçemeyişidir. Vatan uğruna her fedakârlığı yapan ve ömrü boyunca eziyet çeken kahramana menkıbevî özellikler yüklenir.

“...Otuz yaşında dinç, levent, kuvvetli bir kahramanken Malta korsanlarının eline düşmüştü...Yirmi senenin yazları, kışları, rüzgarları, fırtınaları, güneşleri onun granit vücudunu eritemedi. Zincirleri küflendi, çürüdü, kırıldı. Fakat onun çelikten daha sert adeleli bacaklarına bir şey olmadı. Yalnız abdest alamadığı için üzüldü...” (Ömer Seyfettin 1999c: 172, 173)

Yaşadığı her şeyin karşısında dimdik duran kahraman ““Öldükten sonra dirileceğime nasıl inanıyorsam, elli yıl esirlikten sonra da memleketime kavuşacağıma öyle inanırım!”” (Ömer Seyfettin 1999: 173) sözleriyle yiğit bir savaşçı, sabırlı bir insan oluşunun yanında inançlı bir Türk izlenimi uyandırır. Kırk yıl beklese de rüyaları gerçek olacaktır. Kara Memiş'in bulunduğu yere oğlu gelecek, onu kurtaracak ve hatta bu sevinçle ihtiyar kahraman gençleşip oğluyla birlikte düşmanla savaşacaktır: “Kara Memiş, o vakit, birdenbire gençleşmiş bir kaptan gibi doğruldu. Duramıyordu. Kalkan, kılıç istedi...” (Ömer Seyfettin 1999c: 176) Her şey vatan uğrunadır. Yazar, bu doğrultuda Türklük bilinci aşılacak için hikâyede vermek istediği mesajı Kara Memiş'e söyler: “...Vatan al bayrağın dalgalandığı yer değil midir?...” (Ömer Seyfettin 1999c: 176)

Sonuç

Kendinden önceki aydınların fikirleriyle besleyip olgunlaştırdığı milliyetçilik fikri ile Millî edebiyatın öncü isimlerinden olan Ömer Seyfettin, dönem şartlarına uygun olarak eserler yazmıştır. Osmanlı'nın iki yüzyılı bulan modernleşme çabalarının sonunda içinde bulunduğu çıkmaz ile tetiklenen süreçte aydınların milleti kurtarma refleksiyle Türkçülük-Turancılık bilincini aşılacak hedefine dâhil olmuştur. Telkin edilen fikirleri tarihsel şartlarla birlikte modernleşme ve milliyetçilik zemininde kurulmuş ve milletin temelini oluşturan halka sunmuştur.

Ömer Seyfettin'in tezli edebî anlayışını hemen bütün eserlerine yansıtmıştır. İmparatorluğun buhran yıllarında öne çıkan Türkçülük fikriyle hareket eden yazar, Turan masallarında kültürel belleği harekete geçirecek birçok öğeye yer verir. Orta Asya tarihi, ortak mirasın hatırlanması için vurgulanan semboller, gurur duyulan Türk kahramanlar ve onların yüce fikre ulaşmasıyla kazandıkları mutlu sonlar hikâyelerde dikkat çekicidir.

Toplumlar kendi geçmişlerini hatırlama biçimleri ve kimlik sorunlarının çözüme ulaşması ile kültürel belleğini ortaya çıkarmış olurlar. Kültürel belleğin millet olmada önemini fark eden Ömer Seyfettin de hikâyelerinde milletin hafızasına destansı bir dille seslenmiştir. Siyasî anlamda ulusçu yapının bir gereği olarak yazarın Turan hikâyeleri, millî tarih, dil, inanç, mekân sistemlerinin gelişimini görmek ve uluslaşma sürecini de görmek açısından önemlidir. Ömer Seyfettin Turan hikâyelerinde millî kök ve kaynaklara dönüş düşüncesini şanlı ecdat üzerinden sağlar. Bununla birlikte bellek türleri ve halk algısı ile yakından ilişkili olan

Özhan, Ö.

semboller, Ömer Seyfettin'in eserlerinin temel dinamiğidir. Sadece Türklük için önemli semboller olan mescit, otağ, kılıç ve bayrak gibi halkın kültürel bağını ifade eden her şeyi vurgulamaya çalışır. Orta Asya geçmişine yönelerek Türklüğün sınırlarını ve köklü mazisini açığa çıkararak yazar, gelenek ve ritüellerin hatırlatılması, mitoloji ve destan kahramanlarını kullanarak faydacı edebiyat anlayışını ortaya koymuştur.

Ömer Seyfettin, kültürel bellek meselesini Turan hikâyelerinde genel olarak tarihî yapı, milliyetçilik anlayışı, Turan ülküsü, Türkçülük ve Kızıl Elma ülküsü ile beraber irdeler. Yazar, Türk toplumunun değerlerini kendisine asıl kaynak edinerek, millî şuuru, millî kültürü edinme ve koruma konusunda bilinçli adımlar atan bir yazardır. Yazar, milletin dinamiklerini harekete geçirmek için kültürel belleği kullanır.

Kaynakça

Anderson, Benedict, (2017) *Hayali Cemaatler*, Metis Yayınları

Aydın, Suavi, (2009): *Türk Kimliğinin Yaratılması ve Ulusal Kimlik Sorunu Üzerine*, Türkiye ve Orta-Doğu Forumu Vakfı Yayınları

Bilgin, Nuri (2007): *Kimlik İnşası*, Ankara: Aşina Kitaplar.

Jusdanis, Gregory, (2015) *Gecikmiş Modernlik ve Estetik Kültür*, Metis Yayınları

Kushner, David, (2009) *Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu (1876-1908)*, Kesit Yayınları

Murtezaoğlu, Serpil (2012), “Kültürel Belleğin Ritüel Yoluyla Kuruluşu”, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi / 2012-2 (Temmuz-Aralık) (Balkan Özel Sayısı-II)*, S. 344-350.

Ömer Seyfettin (1999a): *Bütün Eserleri Hikâyeler 1*, haz. H. Argunşah, İstanbul: Dergâh Yayınları

Ömer Seyfettin (1999b): *Bütün Hikâyeleri 2*, haz. H. Argunşah, İstanbul: Dergâh Yayınları

Ömer Seyfettin (1999c): *Bütün Hikâyeleri 3*, haz. H. Argunşah, İstanbul: Dergâh Yayınları

Ömer Seyfettin (1999d): *Bütün Hikâyeleri 3*, haz. H. Argunşah, İstanbul: Dergâh Yayınları

Ömer Seyfettin (2001): *Bütün Eserleri, Makaleler 1*, haz. H. Argunşah, İstanbul: Dergâh Yayınları

Sünbuloğlu, Nurseli Yeşim, (2013) *Erkek Millet Asker Millet*, İletişim Yayınları

Uğurcan, Sema (2012), *Edebiyatımız-I, Yazarlar, Meseleler*, İstanbul: Dergâh Yayınları

Uyguner, Muzaffer, (1993) *Ömer Seyfettin Bütün Eserleri 16 Türklük Üzerine Yazıları*, Bilgi Yayınları.

Extended Abstract

The sense of belonging of the individual in the construction of national identity must be reinforced by a bond with the environment in which it is located. Abstract and concrete concepts, such as geography or homeland where each individual resides, race, religion, language, and tradition accumulated by the community for centuries, become indicators of the individual's sense of belonging and the struggle for existence. With these concepts, the individual is driven to a multitude of singularity and establishes a large imaginary family, except for his real family. Thus, the continuation of its existence is ensured.

In the 19th century, the multi-national Ottoman Empire, which struggled with wars, entered into a rapid change and transformation process. In this process, the nation's self-aware and a new idea began to step towards the rescue of the homeland, was cared for by the enlightened artists of the period. The aim of defending the interests of society in the social, political and economic impasses of artists having a national attitude to protect the social integrity has been developed around the idea of nationalism, which is the result of the century. In this context, artists used their pens to glorify the nation and to ensure that society recognizes itself.

Ömer Seyfettin, the author of the period of national literature, writes works in an effort to enlighten the individuals of the society in which he lived and to reach the unity of the common memberships during the transformation process of the Ottoman Empire. Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Ali Canip method and so on, the pioneering names of the National Awakening and the construction of the new social identity, Ömer Seyfettin leads to the common belonging points of the nation. Ömer Seyfettin, who has become an important place in his work, which is a representative of the social consciousness, has been able to bring the national identity started by the Turkish intellectuals to the attention of the masses with the idea of Turkism. Aware of the duty of saving the nation, the author has aimed at achieving his goal by addressing the cultural memory of the people who are in the process of realizing his own.

The "introduction" section of this article refers to the reflection of the bureaucratic relations of the Ottoman Empire to Central Asia by taking into consideration the changing and changing ideas of the Ottoman intellectuals. With the advent of nationalism and the awareness of the family, the search for the Turks past brought along the works carried out in line with Turanism and Turkism ideas. For this reason, studies carried out around the idea of Turkism within and outside the borders of the Ottoman Empire, as the sounds of National Awakening, are exemplified in the "introduction" section. These studies, which are important in terms of showing that the ideas which are the basis of the national literature to which Ömer Seyfettin is

affiliated, have a wide influence in the period of living, have influenced the work to be done later.

Ömer Seyfettin stories, referring to the national identity building, were categorized as thematic by Nazım Hikmet Polat and collected under the title “Turan Tales”. As the type of works written is a story, it is included in the title of the article as “Turan stories”. These stories are: “İhtiyarlıkta mı? Gençlikte mi?”, “Forsa”, “Primo Türk Çocuğu”, “Üç Nasihat”, “Binecek Şey”, “Beynamaz”, “Kurumuş Ağaçlar”, “Mermer Tezgâh”, “Tütün”, “Dama Taşları”, “Makul Bir Dönüş”, “Acaba Ne İdi?”, “Nâdan”, “Uzun Ömür”, “Herkesin İçtiği Su” ve “Bir Hayır”. The stories were evaluated in the light of their proposed theories in the books of Benedict Anderson’s imaginary communities and Anthony Smith's national identity. In this context, the Turan stories of Ömer Seyfettin are exemplified around cultural memory, common history consciousness, symbols, myths, traditions and social values and great epic heroes.

To maintain and maintain the existence of a nation, cultural memory must be kept alive. The values that bind the members of society to each other must be shown directly or indirectly to the society in order to become owned by its past memories. Cultural memory, which is important for the continuity of existence, encompasses everything that is common in society’s memory. However, in the periods of depression, in order to strengthen the unity of society, these images must be chosen. To mobilize the memory of the nation, the intellectual writers strengthen the bonds of society with the chosen heroes, symbols and history. National history, which has been taken refuge in the disintegration of the state, is usually Central Asia in the Turan stories of Ömer Seyfettin. History and history awareness are emphasized in the stories. This consciousness will give rise to the desire to maintain the heritage of the ancestors in all circumstances. Thus, the author sees the consciousness of history important in the emergence of national awareness.

The loss of land by the Ottoman Empire during the Greek War and its despair in the face of betrayals led to the corruption of the people. Meanwhile, Ömer Seyfettin tried to remind people of their lost values with Turkism. The patient and moral values of the heroes committed in Ömer Seyfettin’s stories show the greatness of the Turkish ethnic family that the nation belongs to. In this way, the past is told to the society and the feeling that it can lead to the future is vaccinated.

Ömer Seyfettin, who earned a rightful fame in Turkish literature with his short life, commented on the nationalist movement in line with the Turkish-Turcanist idea of the National Literature he was a member of. As in almost all of his works, the author emphasized the idea of national identity building and nationalism in Turan stories and emphasized the

Turkish identity in parallel with the intellectuals of the period and directed to the construction of “Turkishness”. In the “Turan stories”, the origin and ancestry through myths, historical events and the proud old Turkish heroes are in the forefront.

Ömer Seyfettin is aware that the creation of a social structure based on Turkism is important for the continuity of the existence of the nation. In this respect, Ömer Seyfettin has set up his stories with an intellectual responsibility to realize the goal of mobilizing cultural memory with language, religion and science. In his stories, he embodied the binding elements of society with symbols and aimed to convey the culture through the idea of Turkism.